

PSL – Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelenstudiegroep Limburg

2018 J25 nr 2 april

Colofon

PSL - Nieuws is een uitgave van de Paddenstoelenstudiegroep Limburg. Deze studiegroep is een onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg te Roermond.

Het PSL - Nieuws komt 2 tot 4 maal per jaar uit (afhankelijk van het aanbod aan artikelen). De doelstelling van ons clubblad is om publicaties mogelijk te maken over paddenstoelen en aanverwante zaken. Ook willen we veldwerkers en niet-wetenschappelijke mycologen in de gelegenheid stellen om hun bevindingen te rapporteren.

Redactie: Reimund Salzmänn, Henk Henczyk en Olaf Op den Kamp.

Eindredactie: Reimund Salzmänn.

Druk: Cpf XL, Landgraaf.

Graphische vormgeving: Reimund Salzmänn.

Foto voorkant: *Coprinellus micaceus* Gewone glimmerinktzwam Vijlenerbos bosreservaat 2018.02.03 R.Salzmänn

Foto achterkant: *Amanita pantherina* Panteramaniet Weerterbos 2017.07.29 Finy Salzmänn-Wolfs

Aanwijzingen voor de auteurs: Artikelen dienen in de regel niet groter te zijn dan 6 pagina's. Indien er redenen zijn om een artikel uitgebreider te maken, dient de auteur hierover overleg te plegen met de redactie. De teksten kunnen worden aangeleverd per e-mail of USB-stick. Auteurs ontvangen geen drukproeven. Kleine wijzigingen in de tekst mogen door de redactie worden aangebracht zonder overleg met de auteur. Plaatsing van de artikelen hoeft niet te betekenen, dat de vermelde meningen en gegevens het inzicht van de redactie weergeven. Overname van de artikelen en/of illustraties is alleen toegestaan na toestemming van de redactie.

Artikelen kunnen gestuurd worden naar:

Reimund Salzmänn Kloosterweg 5, 6301 WK Valkenburg a/d Geul.

email: reisalzmänn@gmail.com.

Inhoud

Excursieprogramma 2018	3
Neem eens een Oorzwammetje (<i>Crepidotus</i>) mee. Jo Bollen	4
Sleutel <i>Crepidotus</i> sl. Marc Houben	6
Het Mestkaalkopje op „koninklijke“ keutels. Henk Henczyk	10
Zoekkaart <i>Trametes</i> in NL. Reimund Salzmänn	11
Een opmerkelijke vondst op <i>Clematis vitalba</i> (Bosrank). Finy Salzmänn-Wolfs	12
25 Jaar PSL-Nieuws.	14
De bosreservaten van Zuid-Limburg. Reimund Salzmänn	15
De Oranje oesterzwam (<i>Phyllotopsis nidulans</i>) in bos Elsloo. Jo Bollen	18
<i>Terrana caerulea</i> Blauwe korstzwam in het Bunderbos.	19

Excursieprogramma 2018

Alle excursies vertrekken steeds om 10.00 uur vanaf de plaats van samenkomst. Gaarne eerst telefonisch aanmelden bij de betreffende excursieleider op de dag voor de excursie tussen 18.00 en 20.00 uur. Indien deze niet bereikbaar is, dan contact opnemen met Henk Henczyk tel.: 06-12572544, e-mail: hhhh@bellair.net

2018.05.24 do. 19.00 uur startvergadering

2018.06.02 za. Schinvelderbossen vertrek 10.00 uur parkeerterrein Boven Water (Bezoekerscentrum) Aan de Voeëgelsjtang 1, 6451 PS Schinveld. Excursieleider Finy Salzmann-Wolfs tel. 043-6012734.

2018.06.16 za. Vaesthartelt Maastricht Buitenplaats Vaeshartelt Weert 9, 6222 PG Maastricht Excursieleider Reimund Salzmann tel. 043-6012734.

2018.06.30 za. Vijlenerbos bosreservaat vertrek 10.00 uur parkeerterrein bij blokhut Epenerbaan GPS 50.765707,5.962322. Excursieleider Reimund Salzmann tel. 043-6012734.

2018.07.14 za. Weerterbos vertrek 10.00 uur Daatjeshoeve, Heugterbroekdijk 34 te Nederweert. Excursieleider John Hannen tel. 0475-334807.

2018.07.28 za. Pietersberg Maastricht vertrek 10.00 uur parkeerterrein Fort Sint Pieter Maastricht Luikerweg 71a, 6211 ED Maastricht. Excursieleider Henk Henczyk tel.: 043-3118825.

2018.08.11 za. Kranenbroek Echt vertrek 10.00 uur kruispunt Leenderstraat/ Bredeweg te Echt. Excursieleider : Marius Utens tel. 0475-486276

2018.08.18 za. Berenbos Kerkrade vertrek 10.00 uur parkeerterrein Vincent van Goghplein /Haanraderweg 212 Kerkrade. Excursieleider Martin Zilverstand tel. 045-5456777

2018.08.25 za. De Molt/Kruisbergbos/Eperheide vertrek 10.00 uur parkeerplaats Kinkeweg van Staatsbosbeheer, 6281 Mechelen GPS 50.772577, 5.885627. Excursieleider Finy Salzmann-Wolfs tel. 043-6012734.

2018.09.01 za. De Doort Echt vertrek 10.00 uur Parkeerplaats hoek Doorderweg/Bosstraat. Excursieleider Jan Delsing en Marius Utens tel. 0475-486276.

2018.09.08 za. De Meinweg vertrek 10.00 uur parkeerplaats aan het begin van de Hooibaan (naast kruising Keulse baan/N570 met Klifbergweg/Hooibaan. Excursieleider Peter Eenshuistra tel.: 077- 3510676.

2018.09.15 za. Brunsummerheide Brunssum vertrek 10.00 uur parkeerterrein Manege Brunsummerheide Ooverbergstraat 2, 6445 PC Brunssum. Excursieleider Henk Henczyk tel.: 043-3118825.

Neem eens een Oorzwammetje (*Crepidotus*) mee.

Jo Bollen Elsloo

jo.bollen49@gmail.com

Het is niet ongewoon om tijdens een inventarisatie of excursie één, zo niet meerdere, Oorzwammetjes (*Crepidotus*) aan te treffen. Op de waarnemingslijst worden deze meestal vertaald als het Wit orzwammetje (*Crepidotus variabilis* sensu lato). Zo leek het me wel zinvol om de *Crepidotus* soorten in het bos bij Elsloo eens nader onder de loep te nemen en deze microscopisch te bestuderen.

Tijdens de winterperiode wordt de verstoring van de natuur tot een minimum beperkt, geen verstoring van vogels en eventuele vertrapping van planten; zo is deze periode dan ook geschikt voor dit soort onderzoeken. Daar in de winterperiode het bos "kaal" is zijn de vruchtlichaampjes vaak al van enige afstand waarneembaar.

In het Overzicht van Arnolds, E. et. al. 1995 werden 11 *Crepidotus* soorten opgenomen exclusief de variëteiten; in de Beknopte Standaardlijst 2013 (Arnolds, E. & van den Berg, A. 2013) zijn 14 soorten opgenomen.

In Coolia 35: 1 (1992) vindt U een artikel van Senn-Irlet, B. met de gelijknamige titel als dit artikel. Hier worden 10 soorten Oorzwammetjes besproken en voorzien van een sleutel, vertaald door Aad Termorshuizen. De microscopische tekeningen van vruchtlichamen, sporen en cheilocystiden zijn verzorgd door Margrit Kummer. Pleurocystiden ontbreken in dit geslacht.

MACROSCOPISCHE BESCHRIJVING

deels overgenomen uit bovenstaande Coolia.

De witte vruchtlichaampjes fructificeren meestal (met meerdere) op dode delen van loofhout, minder vaak op naaldhout. De hoedjes variëren van 6-30 mm in doorsnede (uitgezonderd *C. mollis* tot 55 mm), jong vaak klokvormig later variërend van hoef- tot waaiervormig of half- tot cirkelrond, ze zijn kaal, glad, viltig of fluwelig, bij het aanhechtingspunt sterk viltig of wollig behaard, de kleur varieert van wit tot geelachtig, crème en ze zijn wel of niet hygrofaan. De hoedrand is bij jonge vruchtlichamen meestal omgebogen, sterk viltig/fluwelig en bij het Gestreept orzwammetje (*Crepidotus applanatus*) duidelijk doorschijnend gestreept. Ook bij oude of vochtige exemplaren van het Gelig orzwammetje (*Crepidotus luteolus*) kan deze gestreepte rand voorkomen. Lamellen dicht tot tamelijk dicht opeen, buigig tot recht, opstijgend of smal aangehecht, jong wit, crème, bleek leembruin of okerroestbruin, later leemkleurig tot bruinachtig met of zonder roze zweem. Snede gaaf of gewimperd. Steel excentrisch geplaatst en vaak alleen in een jong stadium goed zichtbaar, wit.

MICROSCOPISCHE BESCHRIJVING

Sporen variëren van rond, bolvormig, breed elliptisch tot amandelvormig, geornamenteerd met fijne stekeltjes, gepuncteerd-wrattig of glad. Basidiën 4- sporig, uitgezonderd *C. cesatii* en *C. versutus* deze soms ook 2- sporig, gespen wel of niet aanwezig. Cheilocystiden variëren van cilindrisch, lageniform, utriform, licht knotsvormig, bij sommige soorten in het bovenste gedeelte gebogen, vertakt, gevorkt of geweivormig, zeker bij het Rondsporig orzwammetje (*Crepidotus. Cesatii*) zijn deze fraai om te zien. Pleurocystiden ontbreken, Van belang bij de hoedhuid hyfen zijn de aan- of afwezigheid van gespen.

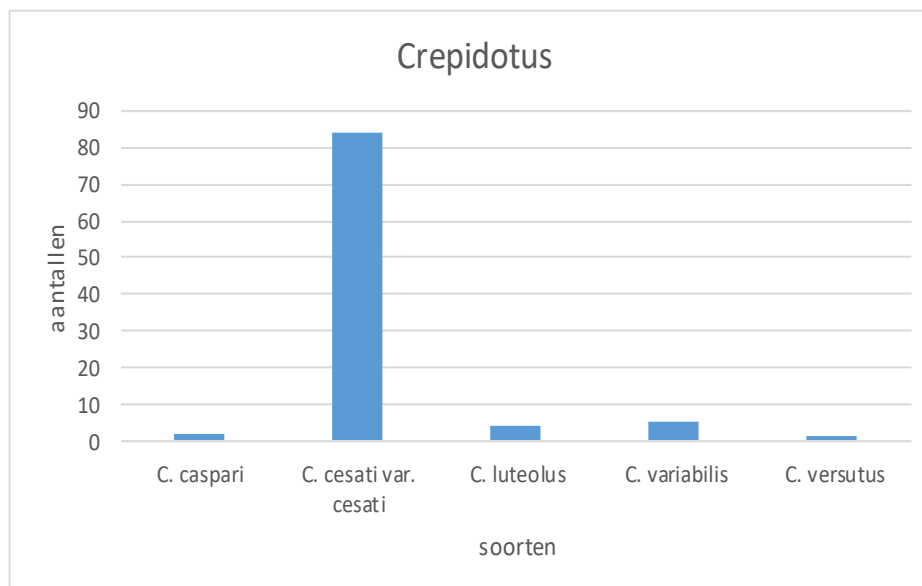

Wit orzwammetje (*Crepidotus variabilis*) Henk Henczyk

HET ONDERZOEK

Werd uitgevoerd op 19, 20, 21 en 24 december 2012 en op 4 en 9 januari 2013 in het Armsterveld, Eijkskensweg, Hoge- en Lage bos en het Kasteelpark (allen gelegen in Elsloo - Geulle). De 96 verzamelde stalen werden allen microscopisch onderzocht met het volgende resultaat:

- Bleek oorzwammetje – *Crepidotus casparyi* 2 x.
- Rondsporig oorzwammetje – *Crepidotus cesatii* var. *cesatii* 84 x
- Gelig oorzwammetje – *Crepidotus luteolus* 4 x
- Wit oorzwammetje – *Crepidotus variabilis* 5 x.

De verzamelde vruchtlichamen waren afkomstig van meest dunne takken – takjes van o.a. berk, beuk, braam, Canadese populier, gewone es, hazelaar, klimop, meidoorn en kruidige plantenstengels; eik en haagbeuk behoorde niet tot de deelnemers. Verrassend was dat het Gewoon matkopje – *Simocybe rubi* var. *bispora* ook 1 x tot de verzamelde stalen behoorde.

OPMERKINGEN

Het Week oorzwammetje – *C. mollis* werd niet verzameld, deze soort is in het veld goed herkenbaar door de gelatineuze laag onder de hoedhuid en de vaak grotere vruchtlichamen (ca. 55 mm).

Ook zien we deze soort vaker op stammen of dikke takken fructificeren.

DANKWOORD

Beheercommissie Kasteelpark voor verkregen toestemming.

Staatsbosbeheer voor verkregen toestemming. Redactie voor het nazien van bovenstaand.

LITERATUUR

ARNOLDS, E. ET. AL. 1995. OVERZICHT VAN DE PADDESTOELEN IN NEDERLAND. NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING. WIJSTER.

ARNOLDS, E. & VAN DEN BERG, A. 2013. BEKNOPT STANDAARDLIJST VAN NEDERLANDSE PADDENSTOELEN. NMV.

REITENBACH, J. & KRÄNZLIN, F. 2000. PILZE DER SCHWEIZ. BAND 5 BLÄTTERPILZE 3. TEIL. VERLAG MYKOLOGIA LUZERN.

MOSER, M. 1983. DIE RÖHRLINGE UND BLÄTTERPILZE. BAND II/2. GUSTAV FISCHER VERLAG STUTTGART. NEW YORK.

Senn-Irlet, B. (vertaling door Termorshuizen, A. 1992). *Crepidotus* in Nederland. *Coolia* 35: 1.

Vermeulen, H. 1999. Paddestoelen, Schimmels en Slijmzwammen van Vlaanderen. De Wielewaal, Turnhout.

Inhoud

Crepidotus	2
Crepidotus variabilis (NMV) incl. caspari, cesatii, subverrucisporus, versutus, villosus	2
Crepidotus caspari <i>Velen.</i>	2
Crepidotus cesatii (<i>Rabenh.</i>) <i>Sacc.</i>	2
Crepidotus cesatii var. cesatii (<i>Rabenh.</i>) <i>Sacc.</i>	2
Crepidotus cesatii var. subphaerosporus (<i>J.E. Lange</i>) <i>Senn-Irlet</i>	2
Crepidotus subverrucisporus <i>Pilát</i>	2
Crepidotus variabilis (<i>Pers.</i>) <i>P. Kumm.</i>	2
Crepidotus versutus (<i>Peck</i>) <i>Sacc.</i>	2
Crepidotus villosus <i>Hesler & A.H. Sm.</i>	2
Crepidotus applanatus (<i>Pers.</i>) <i>P. Kumm.</i>	2
Crepidotus applanatus var. applanatus (<i>Pers.</i>) <i>P. Kumm.</i>	2
Crepidotus applanatus var. subglobiger <i>Singer</i>	2
Crepidotus brunneoroseus <i>Courtec.</i>	2
Crepidotus cinnabarinus <i>Peck</i>	2
Crepidotus cristatus <i>Senn-Irlet & Immerzeel</i>	2
Crepidotus epibryus (<i>Fr.</i>) <i>Quél.</i>	2
Crepidotus luteolus <i>Sacc.</i>	2
Crepidotus mollis (<i>Schaeff.</i>) <i>Staudé</i>	2
Crepidotus roseornatus <i>Pöder & E. Ferrari</i>	2
Sleutel <i>Crepidotus</i> sl.	3
Cystidenvorm van diverse soorten:	5
Sporenvorm algemeen:	6
Cystidenvorm algemeen:	6

Crepidotus

Crepidotus variabilis (NMV) incl. caspary, cesatii, subverrucisporus, versutus, villosus

- 0031169
- Wit oorzwammetje sl.

Deze verzamelsoort bevat de volgende soorten:

Crepidotus caspary Velen.

- 0031070 M Bleek oorzwammetje

Crepidotus cesatii (Rabenh.) Sacc.

- 0031040 M Rondsporig oorzwammetje

Crepidotus cesatii var. cesatii (Rabenh.) Sacc.

- 0031041 M Rondsporig oorzwammetje (var. cesatii)

Crepidotus cesatii var. subphaerosporus (J.E. Lange) Senn-Irlet

- 0031042 MC Rondsporig oorzwammetje (var. subphaerosporus)

Crepidotus subverrucisporus Pílát

- 0031190 MC Ruwsporig oorzwammetje

Crepidotus variabilis (Pers.) P. Kumm.

- 0031160 M Wit oorzwammetje

Crepidotus versutus (Peck) Sacc.

- 0031170 M Grootsporig oorzwammetje

Crepidotus villosus Hesler & A.H. Sm.

- 0031180 MC Behaard oorzwammetje

Daarnaast komen ook nog in Nederland voor:

Crepidotus applanatus (Pers.) P. Kumm.

- 0031020 M Gestreept oorzwammetje

Crepidotus applanatus var. applanatus (Pers.) P. Kumm.

- 0031021 M Gestreept oorzwammetje (var. applanatus)

Crepidotus applanatus var. subglobiger Singer

- 0031022 M Gestreept oorzwammetje (var. subglobiger)

Crepidotus brunneoroseus Courtec.

- 0031230 MCF Bruinroze oorzwammetje

Crepidotus cinnabarinus Peck

- Nog geen nummer MCF Nog geen Nederlandse naam (Vermiljoen oorzwammetje?)

Crepidotus cristatus Senn-Irlet & Immerzeel

- 0031220 MCF Geelgroen oorzwammetje

Crepidotus epibryus (Fr.) Quél.

- 0112020 Klein oorzwammetje

Crepidotus luteolus Sacc.

- 0031080 Gelig oorzwammetje

Crepidotus mollis (Schaeff.) Staude

- 0031100 Week oorzwammetje

Crepidotus roseornatus Pöder & E. Ferrari

- 0031210 MFC Roze oorzwammetje

Sleutel *Crepidotus* sl.

Bron: Knudsen & Vesterhold Funga Nordica 2012; aanvulling: Consiglio & Setti: Il genere *Crepidotus* in Europa 2008; Erhard Ludwig: Pilzkompodium Band 1 2001.

1a	Hoed rood of roze.	2
1b	Hoed wit, geel of bruin (zie ook 2c).	3
2a	Hoed 10-25 mm, viltig-dicht zacht behaard, donkerrood tot bloedrood. Lamellen bleekbruin tot geelbruin/zeemkleurig met een duidelijk gewimperde bloedrode rand. Vlees zonder gespen. Sporen 6-8 x 5-6,5 µm, globoos tot breed ellipsoïd, Q=1,0-1,2; fijn wrattig. Cheilocystiden conisch tot smal utriform, 60-75 x 8-11 µm, met een rood in KOH oplosbaar pigment. In de herfst, op hout van loofbomen. <i>Nieuw in Nederland, nog geen NMV nummer.</i> Crepidotus cinnabarinus	
2b	Hoed 4-8 mm, bleek-rood tot pastel-rood. Lamellen roze. Vlees met gespen. Sporen 6-8 x 4,5-6 µm, ellipsoïd, Q=1,2-1,5; fijn wrattig. Cheilocystiden cilindrisch, met vingervormige vertakkingen aan het uiteinde, 20-38 x 6-12 µm. In de herfst, op hout van loofbomen.	
 0031210 Crepidotus roseornatus	
2c	Hoed 7-22 mm, bruin-roze of geel. Lamellen crème-roze tot bruin oker. Vlees met gespen. Sporen 5-7 x 4-5 µm, subgloboos tot ellipsoïd, Q=1,2-1,4; fijn stekelig tot wrattig. Cheilocystiden cilindrisch-clavaat of utriform, soms met kleine uitstulpingen aan de top, 25-65 x 5-15 µm. In de herfst, op hout van loofbomen.	
 0031230 Crepidotus brunneoroseus	
3a	Hoed 3-80 mm, witachtig, okerkleurig tot bruinachtig, glad of met verspreide kleine vezels. Het vlees van de hoed heeft in het bovenste gedeelte een gelatineuze laag waardoor het vruchtlichaam elastisch is. Sporen 7-10 x 5-6,5 µm, ellipsoïd, Q=1,3-1,7; glad, dikwandig, duidelijk gekleurd. Cheilocystiden 22-55 x 4-10 µm, smal utriform, lageniform of cilindrisch. Vlees met korte, veelvuldig vertakte cellen. In de gelatineuze laag met zeer dunne hyfen. Gespen afwezig. Het gehele jaar, op grof hout van loofbomen.	
 0031000 Crepidotus mollis	
3b	Hoed zonder gelatineuze laag, wit, crème, geel of okerkleurig. Vruchtlichaam vaak bros.....	4
4a	Gespen afwezig, sporen bijna glad.	5
4b	Gespen aanwezig, sporen glad of vaag tot duidelijk geornamenteerd.	6
5a	Hoed 5-25 mm, viltig-dicht behaard, wit. Lamellen bleek bruin, later bleek kaneel bruin. Sporen 8,5-12 x 5-6,5 µm, ellipsoïd, Q=1,6-2,1; bijna glad, zwak gekleurd. Cheilocystiden 25-75 x 5-9 µm, cilindrisch, gebogen. In de herfst, op loofhout, vooral op Berk (<i>Betula</i>) en Els (<i>Alnus</i>); ook op plantenafval en op kale grond.	
 0031170 Crepidotus versutus	
5b	Hoed 2-20 mm, viltig-dicht behaard, wit. Lamellen wit tot bleek okerkleurig. Sporen 6,5-9,5 x 2,5-3,5 µm, cilindrisch worstvormig, Q=2,1=3,2; dunwandig, zwak gekleurd, kleur vaak alleen te zien in een sporé. Cheilocystiden 30-55 x 4-7 µm, smal lageniform, met zweepachtig uiteinde. Zomer tot winter, op plantenafval, twijgen en rottende loofhout.	
 00112020 Crepidotus epibryus	
6a	Sporen globoos tot breed ellipsoïd, Q < 1,35; geornamenteerd.	7
6b	Sporen ellipsoïd tot amygdaloïd, Q > 1,40; geornamenteerd of glad.	12
7a	Hoed hygrofaan. Cheilocystiden niet vertakt.	8
7b	Hoed niet hygrofaan. Cheilocystiden met vingervormige vertakkingen aan het uiteinde.	9
8a	Hoed 5-50 mm, vaak schelpvormig, bijna glad, hygrofaan, later doorschijnend gestreept, grijsachtig-crème tot okerkleurig. Lamellen kanaalbruin tot tabaksbruin. Sporen 4,5-7 x 4,5-6,5 µm, globoos, Q=1,0-1,1; duidelijk wrattig. Cheilocystiden 23-65 x 11-16 µm, clavaat tot capitaat, het breedste in het midden, zelden met een iets versmalde top. In de herfst, op grof, sterk vergaand loof of naaldhout.	
 0031021 Crepidotus applanatus var. applanatus	
8b	Hoed 10-40 mm, schelp tot spatelvormig, bijna glad, hygrofaan, later doorschijnend gestreept, bruingeel. Lamellen kaneelbruin tot tabaksbruin. Sporen 5-7,5 x 5-7 µm, globoos, Q=1,0-1,1; duidelijk wrattig. Cheilocystiden 35-70 x 7-12 µm, smal lageniform, cilindrisch, het breedste in het onderste gedeelte. In de herfst, op naaldhout.	
 0031022 Crepidotus applanatus var. subglobiger	
 <i>wordt in FN opgegeven als C. stenocystis</i>	
	Als er geen verschil gemaakt wordt tussen beide variëteiten opgeven als:	
 0031020 Crepidotus applanatus	

9a	Cheilocystiden meestal langer dan 30 µm.	10
9b	Cheilocystiden ≤ 30 µm.	11
10a	Hoed 5-25 mm, nier- tot hoef-vormig, wit, viltig-zeer dicht behaard. Lamellen verspreid tot ver uiteen staand, witachtig, later crème tot roze-rood. Sporen 6-9 x 5,5-7,5 µm, subgloboos tot breed ellipsoïd, Q=1,0-1,3 met een stekelig ornament. Cheilocystiden 24-50x 5-10 µm, smal utriform, clavaat, gekromd tot gebogen, het bovenste gedeelte gewei-vormig. Gehele jaar, op loof en naaldhout. 0031041 Crepidotus cesatii var. cesatii	
10b	Voor het merendeel als bovengenoemde variëteit. Sporen 6-9 x 4,5-7 µm, breed elliptisch tot eivormig. Q=1,2-1,45. 0031042 Crepidotus cesatii var. subsphaerosporus <i>Er is ook nog een andere soort die in de Nederlandse lijst staat, maar met de mij beschikbare literatuur onvoldoende bekend is om in deze sleutel op te nemen. Deze wordt vaak synoniem gesteld met C. cesatii.....</i> 0031180 Crepidotus villosus Als er geen verschil gemaakt wordt tussen beide variëteiten opgeven als: 0031040 Crepidotus cesatii	
11a	Hoed 2-10 mm, bleek zwavelgeel tot citroen geel. Lamellen bleek geel, later kaneelbruin. Sporen 5-6,5 x 4,5-6,5 µm, globoos tot subgloboos, Q=1,0-1,25; fijn wrattig. Cheilocystiden met kristallen aan de top, 20-30 x 6-15 µm, clavaat tot smal utriform met korte vingerachtige vertakkingen aan de top. Pileocystiden cilindrisch tot breed clavaat, zonder of met zeer korte uitstulpingen. In de herfst, op loofhout. 0031220 Crepidotus cristatus	
11b	Hoed 2-8 mm, crème-zeemkleurig tot bleek geel, later oker tot zeem kleurig. Lamellen roestbruin tot kaneelbruin. Sporen 5-6,5 x 4,5-6 µm, globoos, Q=1,0-1,2; ornamentatie duidelijk wrattig. Cheilocystiden zonder kristallen aan de top, 17-26 x 6-10 µm, clavaat tot smal utriform, met veelvormige uitstulpingen aan de top. Pileocystiden met gekromde tot gedraaide hyfen. Zomer tot winter, op loofhout. <i>niet in de NMV lijst vermeld, mogelijk synoniem gesteld met C. cristatus → Crepidotus carpaticus</i>	
12a	Hoed 20-40 mm, waaivormig, viltig, crème tot zeemkleurig. Lamellen donkerbruin. Sporen 7-9 x 5-6 µm, ovoid tot amygdaloïd, met spitse top, Q=1,3-1,7; glad, dikwandig, sterk gekleurd. Cheilocystiden 20-30 x 5,5-11 µm, smal utriform weinig opvallend. Zomer tot winter, op voedselrijke grond in combinatie met afval of houtresten. <i>niet in de NMV lijst vermeld, Crepidotus autochthonus</i>	
12b	Hoed niet waaivormig. Sporen rugulose tot verruculose, dunwandig.	13
13a	Hoed 5-10 mm, vaak gelobd, wit. Lamellen geelbruin-oker tot kaneel-bruin. Sporen 5,5-7,5 x 2,5-4 µm, cilindrisch, Q=1,6-2,3; stekelig geornamenteerd. Cheilocystiden 20-25 x 5-12 µm, clavaat, vertakt en gebogen. Gehele jaar, voornamelijk in de herfst, op allerlei plantaardig afval, zelden op naaldhout. 0031160 Crepidotus variabilis	
13b	Sporen > 4 µm breed, fusiform tot amygdaloïd of ellipsoïd.	14
14a	Hoed 2-25 mm, crème, geelachtig, zelden duidelijk geel. Lamellen geelachtig tot zwavelgeel, later bleek kaneel-bruin. Sporen 7,5-10 x 4-5,5 µm, fusiform verlengd tot amygdaloïd, Q=1,6-2,2; fijn stekelig tot wrattig. Cheilocystiden 35-65 x 5-10 µm cilindrisch, gebogen, soms vertakt. Herfst tot vroege zomer, op takken van loofhout en plantenafval, vaak Brandnetel (<i>Urtica</i>). 0031080 Crepidotus luteolus	
14b	Sporen oblong tot ovoid of ellipsoïd tot amygdaloïd.	15
15a	Hoed 5-10 mm, vaak hoefvormig, wit tot crème, vaak geelachtig tot bleek oranje opdrogend. Lamellen wit, later licht oker-kleurig tot kaneel- of roodbruin. Sporen 7,5-10 x 5-6,5 µm, ellipsoïd tot amygdaloïd, Q=1,4-1,7; duidelijk wrattig-gemarmerd en gekleurd. Cheilocystiden 21-65 x 5-12 µm, smal lageniform, cilindrisch, soms gebogen. Pileocystiden met gebogen eindcellen. 0031190 Crepidotus subverrucisporus	
15b	Hoed 4-30 mm, wit tot crème, bleekbruin. Lamellen bleekbruin, later bruin tot donkerbruin, zonder paarse tinten. Sporen 6,5-9,5 x 4,5-6 µm, oblong tot ovoid, Q=1,4-1,7; gemarmerd tot zwak wrattig, zwak gekleurd. Cheilocystiden 28-65 x 6-12 µm, clavaat, smal utriform, zelden subcapitaat. Pileocystiden met gebogen eindcellen. Zomer tot herfst, op allerlei houtig en plantaardig afval, zelden op naaldhout. 0031070 Crepidotus caspari	

Het Mestkaalkopje op „koninklijke“ keutels.

Henk Henczyk Maastricht

hhh@bellair.net

Pal tegenover de ENCI aan de oostkant van de Maas in Maastricht bevindt zich de Pietersplas. Het is de grootste grindplas van Zuid-Limburg, gelegen in het verlengde van de Eijsder Beemden. Beide gebieden worden beheerd door Stichting het Limburgs Landschap. Het gebied rond de plas wordt jaarrond extensief begraasd door 4 koniksparden die ervoor zorgen dat de begroeiing open blijft.

Op 4 augustus 2017 ontdekte ik op enkele uitwerpselen van deze paarden tientallen kleine paddenstoelen met een glanzend bruin hoedje. Bij het napluizen van de literatuur kwam ik al gauw terecht bij het geslacht *Deconica* (OPN 1995 *Psilocybe*): Er waren 5 coprofile (mestbewonende) soorten die macroscopisch overeen kwamen met de gevonden soort. Na microscopische controle bleek het te gaan

om het Mestkaalkopje (*Deconica coprophila*). Voor fructificatie is de soort aangewezen op compacte, halfdroge, langzaam verterende mest met voldoende vaste bestanddelen zoals halfverteerde plantendelen die langzaam

afbreken. Mest van boerengrasland is vaak te dun en te weinig vezelrijk voor veel coprofile soorten. Verder is het zo dat bijvoeding en het verstrekken van geneesmiddelen aan het vee ook belemmerend werken op de vorming van vruchtlichamen. Navraag bij het Limburgs Landschap leerde mij dat de koniksparden ter plekke geen geneesmiddelen toegediend krijgen, te denken valt aan antibiotica en ontwormingsmiddelen (schrift. meded. Dhr. A.Ovaa). Deze vondst bij de Pietersplas is de eerste waarneming sinds 1990 in Zuid-Limburg. Voor die tijd was het Mestkaalkopje bekend van twee vindplaatsen.

Hieronder een summiere beschrijving van *Deconica coprophila* (Bull.) Fr. – Mestkaalkopje .

Hoed: 5-25 mm, glanzend kaal, donker - tot lichtbruin, jong met witte velumresten, rand doorschijnend gestreept.

Lamellen: jong wit later lilabruin, met tandje aflopend, snede witvlokkelig.

Steel: lengte 5 - 40 mm, breedte 1-2 mm, hol, elastisch, bruin met wittige vlokjes.

Sporen: zeshoekig, dikwandig, met kiempore, 10-14 x 6-9.

Tenslotte nog dit: Op 18 oktober 2016 bij een PSL-excursie in de Maasduinen vonden we een exemplaar op een konijnenkeutel met een steeltje en hoedje van enkele mm's. Wie het kleine niet eert !

LITERATUUR :

J.BREITENBACH EN F.KRAENZLIN: PILZE DER SCHWEIZ DL. 4 , LUZERN 1995.

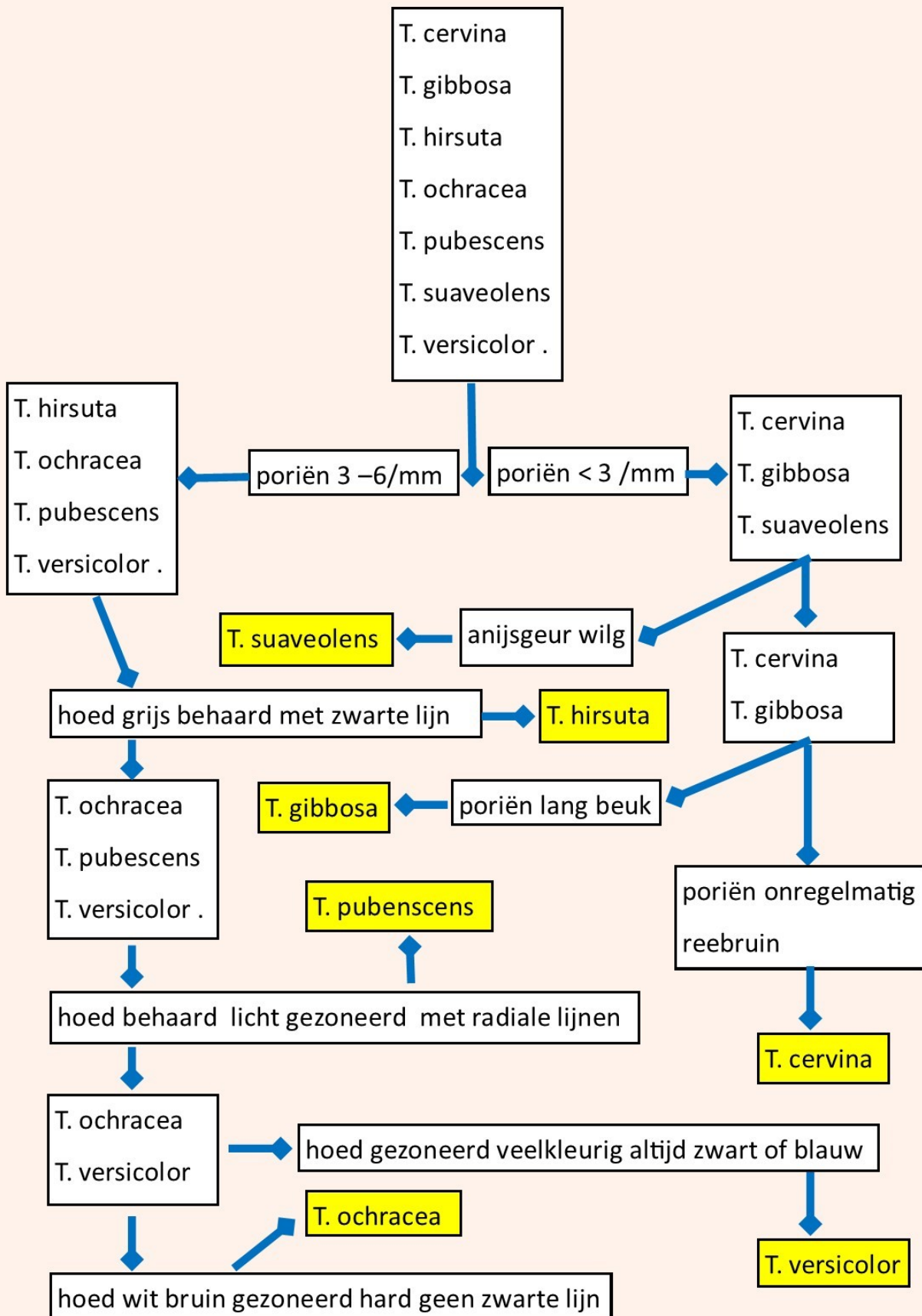
E.ARNOLDS E.A.: ECOLOGISCHE ATLAS VAN PADDENSTOELEN IN DRENTHE, BEILEN 2015 .

R.M. DAEHNCKE: 1200 PILZE, AARAU 1993.

E.ARNOLDS E.A.: OVERZICHT VAN DE PADDENSTOELEN IN NEDERLAND, WIJSTER 1995.

NDFF VERSPREIDINGSATLAS 2015: WWW. VERSPREIDINGSATLAS.NL

Zoekkaart Trametes van NL Reimund Salzmann reiszalzmann@gmail.com

Een opmerkelijke vondst op *Clematis vitalba* (Bosrank).

Finy Salzmann-Wolfs Valkenburg jljwolfs@home.nl

Wij als paddenstoelenliefhebbers zijn gewend om door heg en struik, grasland of bos te struinen op zoek naar paddenstoelen. Uren en dagen kunnen we ermee doorbrengen, krampachtig soms. Steeds op zoek naar iets nieuws. Daarbij vergeten wij vaak dat de mooie vondsten vaak te vinden zijn in een klein hoekje, op takjes, stengels, blaadjes of gewoon op de grond. Als je even op een plek staat en je draait eens om je eigen as en je laat je directe omgeving op je inwerken, dan kun je jezelf eens afvragen, wat je daar alles zou kunnen vinden. De vondst die ik hier beschrijf, is een vondst die je niet verwacht, omdat je niet weet waar paddenstoelen overal op kunnen groeien. Ik heb deze vondst van een excursie in België met Mycolim en sindsdien ben ik ook bij ons in Limburg op zoek naar deze uiterst zeldzame soort.

Het gaat om *Litschauerella clematidis* (Bosrankkorstje), een korstzwammetje.

Vindplek: Heers (B) Dr.Gielenbos

Datum: 02.10.2018; Su: 3.0 Or: 1.0, zowel op loof- als op naaldhout.

NMV: 0480010

Macroscopisch

Vruchtlichaam: ca. 1 cm en tot 10 cm lang

Kleur: wit tot licht vuil/wit

Oppervlak: wasachtig, glad met dunne haartjes die goed zichtbaar zijn met de loep. Deze haartjes zijn uitstekende cystiden.

Groeiwijze: resupinaat, vlak en dun op het substraat.

Microscopisch

Hyfenstructuur: monomitisch.

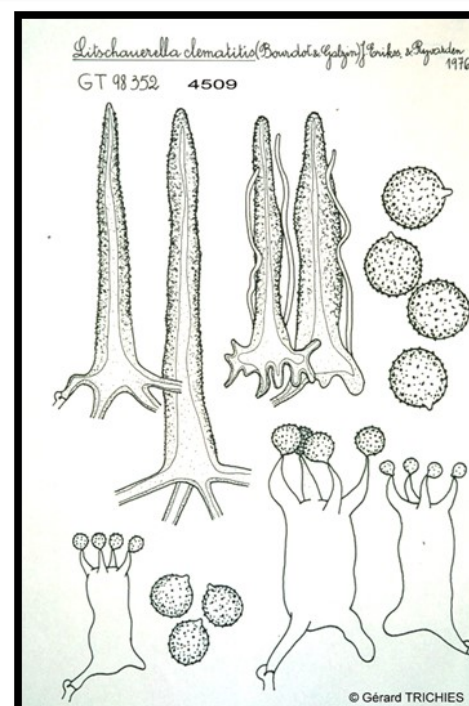
Hyfen: zijn hyaline, dunwandig en met septen en gespen.

Lyocystiden: zijn conisch spitsvormige cystiden, meer wortelig aan de basis, daarnaast zijn ze dikwandig, lichtbrekend en met een smalle centrale holte die naar de top is versmald. Lengte ongeveer 135 µm. De wand aan de top is dun. Ook lossen de wanden in KOH bijna helemaal op. De wanden van de cystiden zijn bezet met kristallen, die bij ouderdom kunnen verdwijnen. Tevens reageren die wanden cyanofiel. Een belangrijk kenmerk van de cystiden is, dat ze bedekt zijn met slingerende liaanachtige hyfen.

Basidiën: 4-sporig, met basale gesp. Gespen heb ik kunnen waarnemen, maar ze waren niet scherp genoeg voor foto's. Ze zijn cilindrisch en staan in de literatuur als meestal terminal voorkomend, maar kunnen ook pleural staan. Dat heb ik wel kunnen waarnemen.

Sporen: zijn subgloboos met kleine los van elkaar staande wratten, zichtbaar in Melzer. Reactie op Melzer is negatief. Gebruik je KOH-oplossing of katoenblauw, dan lijken ze glad.

Maten: 6,6 x 5 µm gemiddeld.

J.Eriksson & L. Ryvarden (1988): The Corticiaceae of North Europe volume 4 blz. 835.

Bespreking

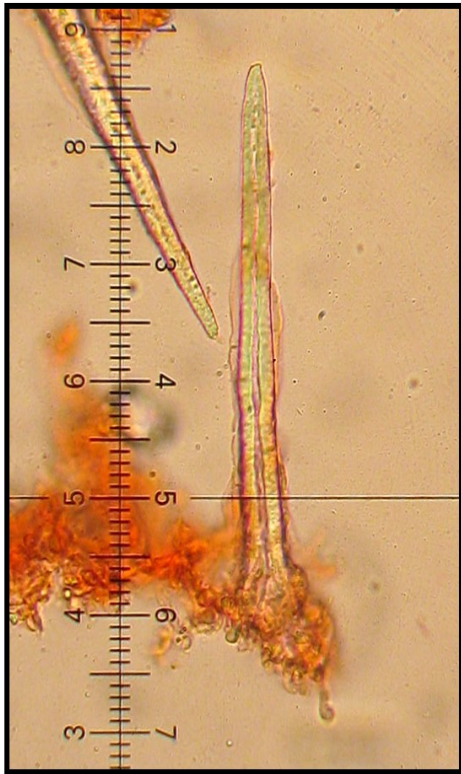
De soort *Litschauerella* is te herkennen op basis van de typische conische cystiden vorm, sterk geïncrusteerd, met een meervoudige wortelende basis en bedekt met liaan- of lintvormige hyfen, die blauw kleuren in katoenblauw en geelbruin in Melzer. De sporen zijn subgloboos met wratachtige ornamentaties.

Je zou de soort in eerste instantie kunnen verwisselen met *Tubulicium vermiferum* (Wormsporig buiskorstje), maar hier geven de sporen direct uitsluitsel. Deze zijn wormvormig, zoals de naam al doet vermoeden.

Daarnaast zijn de liaanvormige hyfen erg smal en vertakt in tegenstelling tot die van *Litschauerella clematitis*, die meer op normale hyfen lijken.

Alle onderscheidende kenmerken van de *Litschauerella clematitis* heb ik kunnen waarnemen onder de microscoop en daardoor ben ik tot mijn determinatie gekomen, samen met enkele leden van Mycolim, die me op weg hielpen. Desondanks bleek het toch een goed leerproces te zijn en een voorzichtige intrede in het schorszwammenrijk.

Samen op pad zijn er genoeg paddenstoelen te vinden die interessant zijn, zeker ook in de winter. Hier valt nog veel te leren en daar doe ik het per slot van rekening toch voor en voor het plezier wat je eraan beleefd als je weer iets nieuws hebt gezien.

foto's Finy Salzman-Wolfs

LITERATUUR:

- 1 NMV VERSPREIDINGSATLAS
- 2 EEF ARNOLDS, ROB CHRISPIJN, ROELAND ENZLIN (2015): ECOLOGISCHE ATLAS VAN DRENTHE DEEL 3 BLZ. 331.
- 3 WWW.123PILZE.DE
- 4 G.J. KRIEGELSTEINER (2000): DIE GROSSPILZE BADEN WÜRTTEMBERGS BAND 1 BLZ.257.
- 5 BERNICCHIA – J.P.CORJÓN (2010): FUNGI EUROPAEI CORTICIACEAE S.L. BLZ.423.
- 6 J.ERIKSSON & L. RYVARDEN (1988): THE CORTICIACEAE OF NORTH EUROPE VOLUME 4 BLZ. 835.

P

PSL-Info

Nummer 1
januari 2010

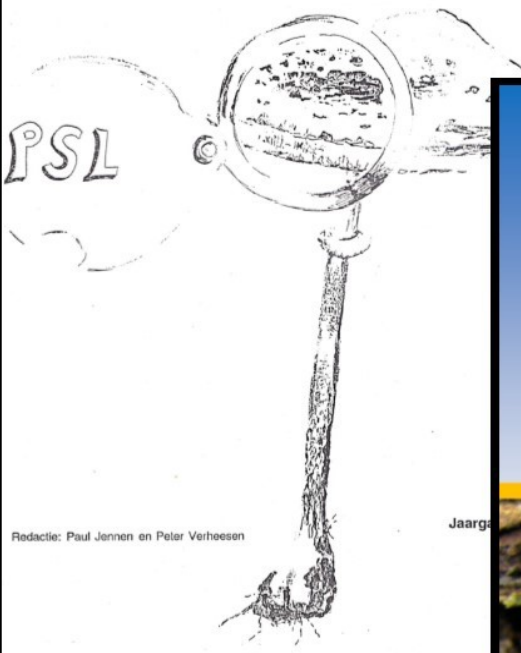

Paddenstoelen Studiegroep Limburg is een studiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

PSL-Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelen Studiegroep Limburg

P. H. Kelderman
Herkenbroekerweg 23
6301 EG Valkenburg

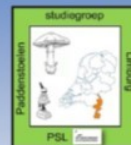

Redactie: Paul Jennen en Peter Verhoesen

Jaargang

PSL – Nieuws

Een uitgave van de Paddenstoelenstudiegroep Limburg

2018 J25 nr 1 januari

De bosreservaten van Zuid-Limburg

Reimund Salzman Valkenburg

reisalzman@gmail.com

Sinds enkele jaren organiseert de PSL een winter- en een voorjaarsexcursie. Voor de winterexcursie is het essentieel dat er een gebied bezocht wordt met veel dood hout, omdat bodempaddenstoelen in de eerste 3 tot 4 maanden van het jaar niet of nauwelijks te vinden zijn. De waarnemingslijsten van deze excursies bevatten dan ook overwegend houtbewonende paddenstoelen.

De laatste jaren bezoeken wij in de winter vaak een gebied in het Vijlenerbos, omdat daar een overvloed aan dood hout te vinden is, niet wetend dat dit gebied onderdeel is van het Bosreservaat Vijlenerbos. Een internet-speurtocht naar paddenstoelen bracht mij per toeval op de site van de bosreservaten van de Universiteit van Wageningen (<https://www.wur.nl/nl/ExpertisesDienstverlening/Onderzoeksinstituten/Environmental-Research/Projecten/Bosreservaten/De-60-Nederlandse-Bosreservaten/Limburg.htm>). Hier kon ik zien, dat in Limburg 5 bosreservaten bestaan waarvan 3 in Zuid-Limburg: Bunderbos, Vijlenerbos en Schone Grub in het Savelsbos bij Rijckholt/St. Geertruid. Met veel plezier en nieuwsgierigheid heb ik mij dan ook in deze website verdiept.

Het Programma Bosreservaten

In 1978 besloot de Minister van Landbouw, Natuur en Vedselvoorziening tot de instelling van 60 bosreservaten verdeeld over alle provincies van Nederland. Aanleiding waren ... *veranderde ecologische, maatschappelijke en economische inzichten. Met name de stormen in 1972 en 1973, waarbij grote oppervlakten bos omwaaiden, hebben de vraag naar meer ecologische kennis doen toenemen*¹. De grootte van de bosreservaten varieert van 4 tot 320 ha. Na aanwijzing als bosreservaat vindt er een inrichting plaats waarna geen verdere beheersmaatregelen meer worden uitgevoerd. Om de 10 jaar wordt er dan een onderzoek uitgevoerd om de veranderingen in de Nederlandse bossen in kaart te kunnen brengen. Omdat bos zonder paddenstoelen niet mogelijk is had ik hier zeker ook onderzoek naar paddenstoelen verwacht. Maar (zoals bijna altijd) moest ik vaststellen dat onderzoek naar paddenstoelen ook hier niet tot het basisonderzoek behoort, maar alleen additioneel uitgevoerd wordt. Op de website kun je onder "Onderzoek in de bosreservaten" lezen:

Aanvullende waarnemingen

*In meer dan de helft van de reservaten is de paddenstoelenflora geïnventariseerd. Paddenstoelen zijn van groot belang voor de kringloop in het bosecosysteem en dragen in belangrijke mate bij aan de diversiteit van het bos. De additionele waarnemingen zijn gedaan in de periode 1980 tot 2001 en vallen buiten het standaardmeetprogramma*¹.

Voor het Bosreservaat Vijlenerbos is dit onderzoek uitgevoerd in de jaren 1988, 1989 en 1990 door Miriam Veerkamp². Later is er geen onderzoek meer gedaan. Voor de andere bosreservaten in Limburg heb ik geen literatuur met betrekking tot paddenstoelenonderzoek kunnen vinden. Het onderzoek is gedaan zoals wij dat van het meetnet NMV kennen. Er is een transect (meethok) uitgezet van 100 x 10 m, onderverdeeld in blokken van 10 x 10 m en alle paddenstoelen in de verschillende hokken werden geteld.

De conclusie van Miriam Veerkamp was:

... Het grote aantal zeldzame soorten, aanwezig in alle functionele groepen, tesamen met het grote aantal mycorrhizasorten maakt dit transect mycologisch zeer waardevol².

Soorten die volgens de Standaardlijst als zeldzaam te boek staan zijn: *Cortinarius sanguineus** (zzz), *Flammulaster subincarnatus* (zz), *Mycena abramsii* (zz), *M. hiemalis* (z), *Psathyrelia fiesca* (zz), *P. murcida* (zzz), *Tephroclybe ambusta* (z), *Xerocomus spadiceus* (zzz?), *Botryobasidium laeve* (zz), *Exidia truncata* (z?), *Fomitopsis pinicola* (zz) op berk, *Grandinia pruni* (zzz?), *Grandinia subalutacea* (z?), *Phanerochaete filamentosa* (zzz?), *P. tuberculata* (zz), *Phellinus ferreus* (z), *Sistotrema octosporum** (z), *Trametes multicolor* (zz), *Tulasnella eichleriana* (zzz), *Typhula quisquiliaris* (z) en *Xenasmattella tulasnellloidea* (z?)².

Ik heb contact opgenomen met dr.ir. RJ (Rienk Jan) Bijlsma, contactpersoon voor het Programma Bosreservaten, en aangeboden de bosreservaten van Zuid-Limburg door de PSL te laten inventariseren.

Zijn reactie was enthousiast:

Beste Reimund,

Bedankt voor dit mooie initiatief! Ik maak zsm kaartjes voor Vijlenerbos, Schone Grub en Bunderbos waarop onze kernvlakte en steekproefpunten staan voor opname van de vegetatie op een ondergrond van het AHN en een luchtfoto uit 2016. Zowel kernvlakte als steekproefpunten zijn gemarkeerd met paaltjes wat erg helpt bij de oriëntatie in het veld en de documentatie van vondsten.

Zie ook de website: <https://www.wur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/Environmental-Research/Projecten/Bosreservaten.htm>.

Voor bosreservaat Vijlenerbos (in feite: Kerperbos) zijn door Mirjam Veerkamp gegevens gepubliceerd: Veerkamp (1992): <http://edepot.wur.nl/426633>; Veerkamp (2005): <http://edepot.wur.nl/93424>.

Voor Vijlenerbos heb ik een goed beeld van de mosflora van dood hout: <http://edepot.wur.nl/52462>.

Houd me op de hoogte! Ik kom graag een keer langs.

Alle goeds,

Dr.ir. Rienk-Jan Bijlsma

Wageningen University & Research

De vergunningen van Staatsbosbeheer zijn al binnen en Finy en ik gaan de reservaten Vijlenerbos en Schone Grub zeker inventariseren. We mee wil doen even een mail sturen.

VIJLENERBOS

PROVINCIE LIMBURG

LIGGING VAALS

COORDINATEN 196.0-308.7

HOOGTE TOV NAP 210 TOT 280 M

OPPERVLAKTE 22 HA

EIGENAAR/BEHEERDER STAATSBOSBEHEER

BIJZONDERE STATUS A-LOCATIE/NATURA2000

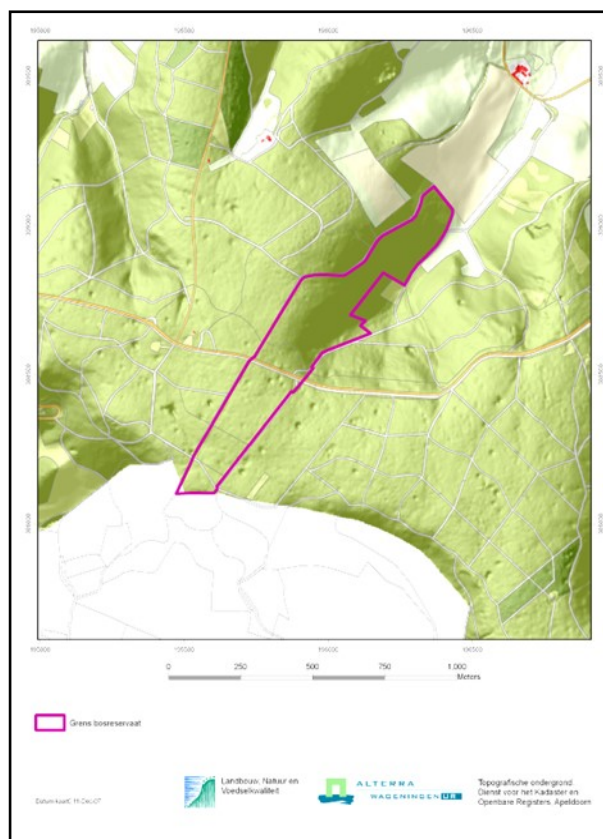
JAAR VAN AANWIJZING 1983

DELEN BEHEERD TOT 1952?

FGR HEUVELLAND

FYSIOTOOP KLEEFARDE EN LOSSPLATEAU, VUURSTEEN-
PLATEAU EN -PLATEAURANDEN; KALKARME LOSS- EN
GROENZANDHELLINGEN

PNV VELDBIES-BEUKENBOS

SCHONE GRUB

PROVINCIE LIMBURG

LIGGING RIJCKHOLT/ST. GEERTRUID

COORDINATEN 180.5-312.0

HOOGTE TOV NAP 80 TOT 130 M

OPPERVLAKTE 15.3 HA

EIGENAAR/BEHEERDER STAATSBOSBEHEER

BIJZONDERE STATUS A-LOCATIE/NATURA2000

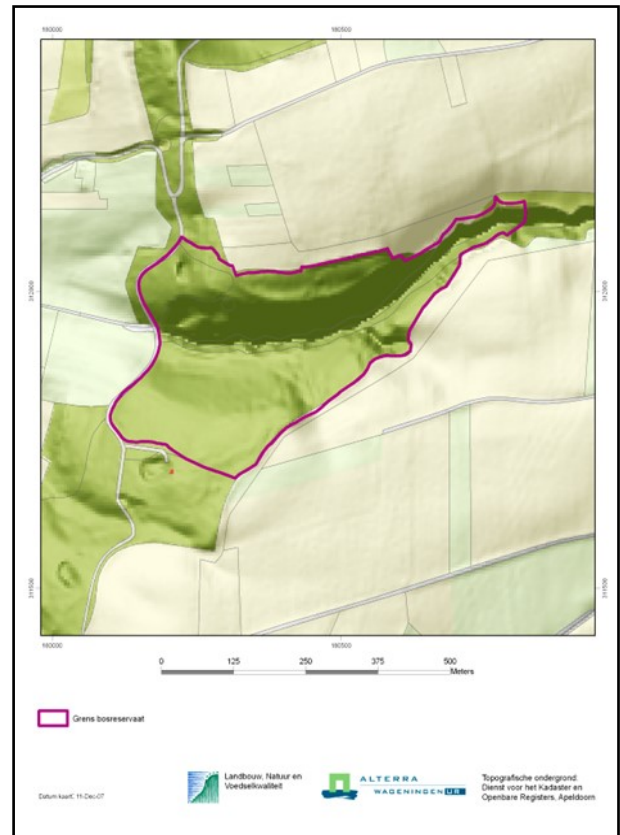
JAAR VAN AANWIJZING 1983

DELEN BEHEERD TOT 1983

FGR HEUVELLAND

FYSIOTOOP PLATEAURANDEN EN -RESTEN MET TERRASAFZETTINGEN; DROGE KALKRIJKE HELLINGEN; KALKARME LOSS-EN GROENZANDHELLINGEN; KLOOFVORMIGE DALEN

PNV GIERSTGRAS-BEUKENBOS

BUNDERBOS

PROVINCIE LIMBURG

LIGGING ELSLOO

COORDINATEN 180.8-327.5

HOOGTE TOV NAP 45 TOT 105 M

OPPERVLAKTE 50.5 HA

EIGENAAR/BEHEERDER STAATSBOSBEHEER

BIJZONDERE STATUS A-LOCATIE/NATURA2000

JAAR VAN AANWIJZING 1998

DELEN BEHEERD TOT 1950, INLEIDEND BEHEER 1999

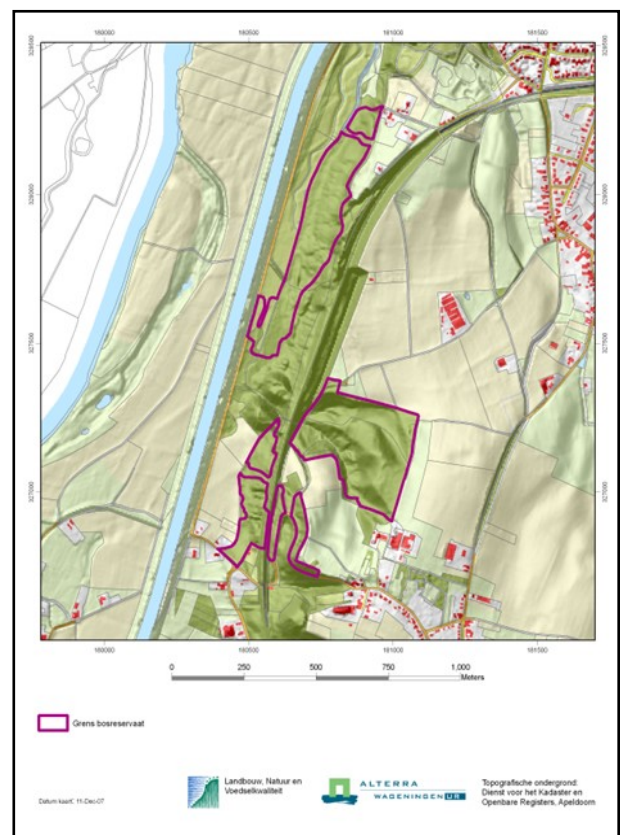
FGR HEUVELLAND

FYSIOTOOP BRONNEN EN KWELRIJKE BOVENLOPEN, PLATEAURESTEN EN -RANDEN

PNV ESSEN-BRONBOSCOMPLEX

LITERATUUR

- 1 <https://www.wur.nl/nl/expertisesdienstverlening/onderzoeksinstituten/environmental-research/projecten/bosreservaten/de-60-nederlandse-bosreservaten/limburg.htm>. VEERKAMP, M.T., 1992.
- 2 PADDESTOELEN IN BOSRESERVATEN. HINKELOORD REPORTS NUMBER 4.

De Oranje oesterzwam (*Phyllotopsis nidulans*) in bos Elsloo.

Jo Bollen Elsloo

jo.bollen49@gmail.com

Het aantreffen van Oesterzwammen (*Pleurotus*) en zeker de Gewone oesterzwam (*P. ostreatus*) is in "zachte" wintermaanden geen uitzondering. De Bleke oesterzwam (*P. pulmonarius*) is een soort die we in de zomer al mogen begroeten. Maar de Trechteroesterzwam (*P. cornucopiae*) en de Geschubde oesterzwam (*P. dryinus*) zijn soorten die we minder vaak aantreffen.

In het bossencomplex Bunderbos is het niet ongewoon om één nog niet eerder aangetroffen soort te mogen begroeten.

Zo ook tijdens mijn tweede inventarisatie in 2018, namelijk op 13 januari in het Hoge bos te Elsloo (x/y=180/326), toen de Oranje oesterzwam (*Phyllotopsis nidulans*) werd aangetroffen.

Een 32-tal fraaie oranjegeel gekleurde vruchtlichamen fructificeerden op een liggende, deels vermolmde, ontschorste boomstam van Gewone es. Op dezelfde boomstam groeide ook de Grijske korstkogelzwam - *Nemania serpens* (M !). Enkele dagen later op dinsdag 16 januari kon de fraaie zwam bewonderd worden met Finy, Reimund, Jos en mij.

foto's Jo Bollen

BESCHRIJVING VAN DE SOORT

Phyllotopsis nidulans (Pers. : Fr.) Singer

Oranje oesterzwam.

MACROSCOPISCH

Vruchtlichaam: Hoed 30-70 x 20-50 mm, halffrond, mossel- tot niervormig, meestal zijdelings aangehecht, oppervlakte fijn viltig, fluweelachtig tot behaard, bij vocht mooi oranjegeel (Meth. 4A6) droog okergeel. Hoedrand lang ingerold, fijn behaard, geelachtig (Meth. 4A4). Lamellen oranje tot roestgeel (Meth. 5A7). Steel ontbrekend, hoed en lamellen steelachtig samenvloeiend. Vlees oranjegeel, zacht, elastisch. Sporee zalmroze. Geur koolachtig.

Voorkomend in groepjes, gedeeltelijk dakpansgewijs. Verspreiding; de zeer zeldzame soort is slechts bekend van enkele vindplaatsen in Limburg.

MICROSCOPISCH

Sporen cilindrisch, niervormig gebogen, 5.1-6.7 x 2.1-3.3 µm, glad, hyalien. Basidiën slank, 15-30 x 3-5 µm, met 4 sterigmen, voorzien van basisgespe. Cystiden ontbreken. Hoedhuid bestaande uit vervlochten, deels dikwandige hyfen van 3-5 µm breed, septen met gespen, alleenstaande hyfen met een borstelachtig uitzicht.

Dankwoord.

Staatsbosbeheer voor verkregen toestemming.

LITERATUUR

ARNOLDS, E. & BERG VAN DEN, A. 2013. STANDAARDLIJST VAN NEDERLANDSE PADDENSTOELEN. NMV.

BREITENBACH, J. & KRÄNZLIN, F. 1991. PILZE DER SCHWEIZ. BAND 3 RÖHRLINGE UND BLÄTTERPILZE. MYCOLOGIA LUZERN.

GRÖGER, F. 2006. BESTIMMUNGSSCHLÜSSEL FÜR BLÄTTERPILZE TEIL 1. REGENSBURG.

KORNERUP, A. & WANSCHER, J. 1961. METHUEN . HANDBOOK OF COLOUR. POLITIKNS FORLAG, COPENHAGEN.

Terrana caerulea Blauwe korstzwam in het Bunderbos.

